

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

IMPLEMENTATION OF THE LAW ENFORCEMENT FUNCTION AS A PRIORITY DIRECTION OF THE PUBLIC AUTHORITIES OF THE REPUBLIC OF POLAND

Марчук М.І.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4
Харківського національного університету внутрішніх справ*

Стаття присвячена дослідженню особливостей реалізації правоохоронної функції органами публічної влади Республіки Польща. Визначено систему владних суб'єктів, на яких Республіка Польща покладає виконання завдань по охороні прав і свобод людини й громадянина, підтриманню публічної безпеки та правопорядку. Вказано основні напрями та межі їхньої діяльності у правоохоронній сфері.

Автор звертає увагу на той факт, що правоохоронна функція є пріоритетною не тільки для органів державної влади й органів територіального самоврядування Республіки Польща, але й для суб'єктів приватноправових відносин. Такий підхід допомагає позбавити, зокрема, поліцію від тих завдань, які можуть належним чином виконуватися іншими (недержавними) суб'єктами забезпечення громадського порядку і громадської безпеки, та зосередити її потенціал на найбільш значущих напрямках.

Ключові слова: правоохоронна функція, органи державної влади, органи територіального самоврядування, правопорядок, публічна безпека.

Статья посвящена исследованию особенностей реализации правоохранительной функции органами публичной власти Республики Польша. Определена система властных субъектов, на которых Республика Польша возлагает выполнение задач по охране прав и свобод человека и гражданина, поддержанию общественной безопасности и правопорядка. Указаны основные направления и границы их деятельности в правоохранительной сфере.

Автор обращает внимание на тот факт, что правоохранительная функция является приоритетной не только для органов государственной власти и органов территориального самоуправления Республики Польша, но и для субъектов частноправовых отношений. Такой подход помогает избавиться, в частности, полицию от тех задач, которые могут должным образом выполняться другими (негосударственными) субъектами обеспечения правопорядка и общественной безопасности, и сосредоточить ее потенциал в наиболее значимых направлениях.

Ключевые слова: правоохранительная функция, органы государственной власти, органы территориального самоуправления, правопорядок, общественная безопасность.

This article is devoted to the research of the law enforcement function implementation peculiarities by public bodies in the Republic of Poland. The system of power subjects, on which the Republic of Poland entrusts execution of tasks on the protection of human rights and freedoms, maintaining public security, law and order, is defined in the article.

The author draws attention to the fact that the law-enforcement function is the main function not only for state authorities and bodies of local governing of the Republic of Poland, but also for private law relation's subjects of the state. Some directions and forms of implementation law enforcement functions belongs to private law enforcement agencies in order to help the police not to do tasks which may be performed by other (non-state) security agencies of public order and public safety. Moreover, this makes a chance for police to focus on the most important directions.

Key words: law enforcement function, state authorities, bodies of local governing, law and order, public safety.

Постановка проблеми. Проблематика трансформації правоохоронної функції держави та пошуку механізмів і форм її належної реалізації сьогодні постає практично трендом для більшості постсоціалістичних держав Європи. Є вона актуальною і для України, підтвердженням чого варто вважати вже здійснювані реформи поліції, судової системи, прокуратури тощо. Потреба таких реформ зумовлена необхідністю створення дієвого механізму, покликаного забезпечити громадський порядок, безпеку громадян, захист їхніх прав і свобод, та не допустити порушень чинного законодавства й скоєння неналежних чи незаконних дій.

З огляду на потребу пошуку оптимальної моделі реалізації правоохоронної функції системою органів публічної влади в Україні пропонуємо звернутися до досвіду Республіки Польща, у якій здійснення правоохоронної функції є на високому професій-

ному рівні та відповідає кращим європейським зразкам. Потреба дослідження саме польського досвіду з означеної проблематики посилюється наявністю в цій державі практики «роздержавлення» правоохоронної функції, що є актуальним для України в умовах децентралізації влади.

Стан опрацювання. Загальні питання реалізації правоохоронної функції органами публічної влади, а також структурні перетворення інституційної системи, у рамках якої ця функція може бути реалізована, досліджували такі знані українські науковці, як В. Боняк, М. Бурдін, В. Грובה, А. Завальний, О. Марцеляк, О. Музичук, О. Новиков, В. Ріяка, В. Сergyоїн, В. Сокурєнко, О. Ярмиш та інші.

Серед наукових праць учених, що займалися дослідженням проблематики правоохоронної діяльності саме органів публічної влади Республіки Польща, звертають на себе увагу статті О. Проне-

вича, М. Кравчука, А. Біласа, Н. Наулік, С. Білостоцького. Водночас проблематика пріоритетності правоохоронної функції в діяльності органів публічної влади Республіки Польща ніколи окремо не досліджувалася. Не розглядалося окремо й питання можливості роздержавлення правоохоронної функції в цій державі. З огляду на відсутність вітчизняних напрацювань із вказаної проблематики для нас виняткову вагу мають напрацювання таких польських науковців і практиків, як Б. Банащак, К. Войтишек, Л. Гарліцькі, Х. Грошик, М. Зубік, Р. Мояк, Я. Собчак та інших.

Мета статті полягає у з'ясуванні специфіки реалізації правоохоронної функції в Республіці Польща, виявленні критеріїв її пріоритетності для органів публічної влади, встановленні її інституційної основи та можливості «роздержавлення».

Виклад основного матеріалу. У правовій доктрині Республіки Польща сьогодні не існує єдиного підходу до визначення поняття правоохоронної діяльності як напрями чи форми діяльності держави та її органів. Подекуди правоохоронну діяльність узагалі не відрізняють від судової та правозахисної. Такий стан речей вказує на нерозробленість цієї юридичної категорії, передусім у науці конституційного права Польщі, і, як наслідок, в інших галузевих науках. Підтвердженням цього є використання польською конституційною доктриною терміна «завдання, пов'язані з охороною порядку й публічної безпеки», який вживає законодавець, визначаючи основні (пріоритетні) завдання органів державної влади й органів територіального самоврядування [1].

Відповідно до ст. 5 Конституції Республіка Польща забезпечує права та свободи людини і громадянина, а також безпеку громадян [2]. Зважаючи на це, до завдань органів публічної влади належить забезпечення захисту й безпеки громадян, зокрема охорона таких цінностей, як життя, здоров'я, майно і так далі, що також включає боротьбу зі злочинністю, яка посягає на ці блага. Крім того, Конституція, визначаючи в рамковий спосіб правовий статус і повноваження органів публічної влади, наголошує на цих повноваженнях, підкреслюючи їхні значимість і пріоритетність для польської держави, суспільства та конкретної особи, на благо якої держава здійснює свою діяльність.

Так, на резидента Республіки Польща, як гаранта безперервності державної влади, покладений обов'язок забезпечення дотримання Конституції (ст. 126 Конституції). Крім того, він традиційно вирішує питання пов'язані з наданням громадянства та помилюванням (крім осіб, засуджених Державним трибуналом).

Сейм і сенат здійснюють законодавчу владу в Республіці Польща. Реалізація правоохоронної функції держави цими палатами передусім зводиться до прийняття якісних законів, спрямованих на реалізацію та забезпечення прав і законних інтересів людей та їхніх об'єднань. Посли та сенатори є представниками народу (ст. ст. 104, 108 Конституції), а тому вже за визначенням повинні охороняти права народу, частиною якого вони є. Також відпо-

відно до ст. 95 Конституції Сейм здійснює контроль за діяльністю Ради Міністрів у межах, визначених приписами Конституції та законів, і може створити слідчу комісію для розслідування конкретної справи (ст. 111 Конституції).

Серед наведених у Конституції завдань Ради Міністрів є положення, згідно з якими Рада Міністрів в обсязі і на умовах, передбачених Конституцією та законами, забезпечує внутрішню безпеку держави та громадський порядок. До того ж Рада Міністрів визначає основні напрями політики в цій галузі, реалізує координаційні функції, а також керує урядовою адміністрацією. Кількість державних міністерств і повноваження відповідного міністра визначаються Законом від 4 вересня 1997 р. «Про міністерства урядової адміністрації» [3]. Ст. 5 зазначеного вище Закону дає класифікацію державних міністерств за сферами діяльності, які важливі з точки зору боротьби зі злочинністю – правосуддя (п. 20 ст. 5) та внутрішніх справ (п. 24 ст. 5). Міністерство правосуддя (юстиції) відповідно до ст. 24 Закону здійснює повноваження:

- у судовій сфері;
- у сфері діяльності прокуратури, нотаріату, адвокатури та юрисконсультів у рамках окремих приписів (законів);
- у сфері виконання покарань, заходів виховного та корекційного характеру, призначених судами, та справ постпенітенціарної допомоги;
- у сфері діяльності присяжного перекладача.

Міністр юстиції у свою чергу забезпечує підготовку проектів кодифікації цивільного, сімейного і кримінального права, а також приймає рішення в судовій сфері з питань, що не віднесені до компетенції інших державних органів з урахуванням принципу незалежності судової гілки влади. Міністру юстиції також підпорядковуються Центральне управління пенітенціарної служби, Міністерство внутрішніх справ, до відання якого належать, серед інших, справи: а) безпеки і громадського порядку; б) захисту державного кордону, прикордонного контролю та координації міграційної політики держави.

Міністр внутрішніх справ контролює діяльність Національного інформаційного центру з питань злочинності, прикордонної варті й поліції.

За не охопленою вище вказаними сферами діяльністю, що здійснюється Агентством внутрішньої безпеки, Агентством зовнішньої розвідки та Центральним антикорупційним бюро (далі – ЦАБ), нагляд здійснює прем'єр-міністр.

Відповідно до ст. 33b вищевказаного Закону прем'єр-міністр, реалізуючи політику Ради Міністрів, видає керівникам Агентств і ЦАБ вказівки й рекомендації.

Конкретизація його повноважень щодо Агентств міститься в п. 1 ст. 7 Закону «Про Агентство внутрішньої безпеки та Агентство зовнішньої розвідки». Згідно з цим положенням прем'єр-міністр визначає основні напрями діяльності Агентств шляхом видачі вказівок. Глави агентств у свою чергу зобов'язані надавати йому не пізніше ніж за 3 місяці до закін-

чення календарного року плани дій на наступний рік, і кожен рік – до 31 січня – звіти Агентств за рік попередній [4].

Відповідно до п. 3 ст. 5 Закону «Про Центральне антикорупційне бюро» від 9 червня 2006 р. прем'єр-міністр або призначений ним член Ради Міністрів координує діяльність ЦАБ, Агентства внутрішньої безпеки, Агентства зовнішньої розвідки, служби військової контррозвідки і служби військової розвідки [5].

Прикордонна варта, як і поліція, підпорядковується міністрові внутрішніх справ. П. 1 ст. 3 Закону «Про Прикордонну варту» від 12 жовтня 1990 р. [6] передбачає, що центральним органом у системі державної охорони кордону та прикордонного контролю є головний комендант Прикордонної стражі, який призначається і звільняється з посади прем'єр-міністром за поданням міністра внутрішніх справ.

Завданнями Прикордонної варті є такі: охорона державного кордону, організація і контроль руху через кордон, запобігання і протидія нелегальній міграції, видача дозволів на пересікання державного кордону та віз, розпізнавання і викриття скоєних злочинів і проступків та запобігання їм, а також розшук осіб, що їх скоїли, забезпечення безпеки міжнародних зв'язків і публічного порядку на території пропускового пункту, охорона водного та повітряного простору Республіки Польща тощо.

Виконуючи свої повноваження, Прикордонна варта співпрацює з відповідними органами й інституціями Європейського Союзу та інших держав.

Закон «Про поліцію» від 6 квітня 1990 р. [7] передбачає, що центральним органом урядової адміністрації з питань захисту й безпеки людей і підтримання громадського порядку є головний комендант поліції, який підпорядковується міністру внутрішніх справ. Головний комендант поліції призначається на посаду і звільняється з посади прем'єр-міністром за поданням міністра внутрішніх справ і Адміністрації; він є начальником усіх співробітників поліції.

П. 1 ст. 6 Закону «Про поліцію» передбачає, що органами державного управління у воєводстві з питань захисту й безпеки людей і підтримки громадського порядку є:

1) Воєвода за підтримки воєводського коменданта поліції, який діє від імені воєводи, або воєводський комендант поліції, що діє від власного імені у таких питаннях:

– виконання оперативного-розпізнавальних, слідчих і правоохоронних заходів, пов'язаних зі злочинами;

– видання індивідуальних адміністративних актів, передбачених Законом.

2) Повітовий (муніципальний) комендант поліції;

3) Комендант комісаріату поліції.

Відповідно до ст. 3 Закону «Про поліцію» воєвода і вїт (бургомістр, президент міста) або староста, який здійснює повноваження загального управління, а також органи самоврядування гміни, повіту та воєводства виконують завдання у сфері захисту громадян або громадського порядку на засадах, передбачених окремими законами.

П. 14 ст. 7 Закону Польщі «Про самоврядування гміни» до завдань територіальної громади (гміни) було віднесено забезпечення громадського порядку та безпеки населення. Ця норма надає гміні окремі повноваження у правоохоронній сфері. У п. 3 ст. 40 вищезазначеного Закону підкреслено, що за відсутності відповідного закону або іншого загальнообов'язкового нормативно-правового припису гміна має право ухвалювати рішення щодо охорони життя або здоров'я людей, а також із метою забезпечення «спокою та публічного порядку».

Закон Польщі «Про поліцію» передбачає механізми реалізації завдань гміни у правоохоронній сфері. Зокрема, органи територіального самоврядування уповноважуються на виконання завдань з охорони громадського порядку та безпеки (ст. 3). Згідно з п. п. 3–5 ст. 10 вказаного Закону місцеві ради наділені повноваженнями визначати у своїх рішеннях суттєві для громади загрози для громадського порядку й безпеки, однак водночас органи місцевого самоврядування позбавлені права втручання у службову діяльність поліції. Вїт (бургомістр) може вимагати від коменданта поліції поновлення порушеного порядку, а також вжиття заходів із метою запобігання порушення права й усунення загроз для громадського порядку та громадської безпеки (п. 1 ст. 11 Закону «Про поліцію»).

Закон «Про гмінні варті» від 29 серпня 1997 р. визначив гмінну (міську) стражу як «обмундирований орган місцевого самоврядування, що утворюється радою гміни факультативно з метою охорони громадського порядку на території населеного пункту та фінансується з місцевого бюджету» [8]. У містах цей орган має назву міська варта. Відповідно до ст. 3 вказаного Закону сусідні гміни, розташовані в межах одного воєводства, наділені правом створювати спільну гмінну варту.

Рада гміни уповноважена ухвалювати рішення щодо створення комендатури варті у структурі виконавчого органу гміни. Вартою керує комендант, який призначається і звільняється з посади рішенням вїта (бургомістра) після «вивчення позиції коменданта поліції воєводства».

Організаційна структура комендатур обумовлюється завданнями, що ставляться перед гмінною (міською) вартою. Аналіз засвідчує, що найбільш розвиненим інститутом, як порівняти з іншими подібними формаціями, є міська варта м. Варшави.

Закон «Про гмінні варті» (ст. 11) визначає такі завдання гмінної (міської) варті:

– охорона спокою та порядку у громадських місцях;

– нагляд за порядком на дорогах і контроль дорожнього руху;

– надання допомоги в усуненні наслідків аварій техногенного походження і катастроф стихійного характеру, а також інших на місцевому рівні;

– забезпечення недоторканності місця вчинення злочину, катастрофи або іншої надзвичайної події до прибуття спеціалізованих служб, вжиття заходів із метою захисту людей від потенційної небезпеки

й недопущення знищення слідів і доказів, а також виявлення свідків події;

- охорона комунальних об'єктів і закладів громадського користування;

- співробітництво під час проведення публічних заходів із метою охорони громадського порядку з іншими суб'єктами правоохоронної діяльності й організаторами цих заходів;

- супровід до витверезника або місця проживання нетверезих осіб, які своєю поведінкою порушують громадський порядок або перебувають в обставинах, що загрожують їхньому власному життю та здоров'ю або життю та здоров'ю інших осіб;

- інформування місцевого населення щодо існуючих на території громади загроз, ініціювання та участь у заходах із метою запобігання вчиненню злочинів і правопорушень, співробітництво у сфері охорони громадського порядку з державними органами, органами місцевими і громадськими інституціями;

- забезпечення охорони документів, цінних предметів або грошових коштів для потреб гміни.

Водночас зауважимо, що ради муніципалітетів можуть покладати на гмінну (міську) варту додаткові завдання, не віднесені до виключної компетенції органів державної адміністрації або органів місцевого самоврядування. Так, згідно з п. 27 Статуту міської варти Варшави варта повинна додатково виконувати такі завдання: контроль за дотриманням на території громади норм щодо забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя, запобігання знищенню муніципального майна, інформування комунальних служб щодо стану дорожнього покриття, освітлення вулиць, запобігання використанню місць публічного користування не за призначенням, охорона пам'ятників старовини й державних символів, охорона навколишнього середовища, нагляд за дотриманням правил паркування транспорту тощо [9].

Проведення децентралізаційних реформ у Республіці Польща одним із напрямів мало не тільки трансформацію системи органів державної влади, але й наповнення їхніх функцій новим змістом та передачу частини з них на місцевий рівень. Водночас цей процес має ще один вимір – передачу частини таких функцій суб'єктам приватноправових відносин, тобто фактичне їхнє «роздержавлення». Цей підхід є актуальним і для правоохоронної функції держави.

Насамперед у Польщі було проведено приватизацію завдань поліції в галузі охорони осіб і майна. До недержавних суб'єктів правоохоронної діяльності було віднесено охоронні фірми, детективні агентства та служби охорони порядку, що створюються організаторами масових заходів.

Організаційно-правові засади їхньої діяльності визначено Законом Польщі «Про охорону осіб і майна» від 22 серпня 1997 р. [10]. У штаті приватних суб'єктів охоронної діяльності Польщі сьогодні перебуває близько 250 тис. осіб (натомість чисельність особового складу поліції нині складає близько 90 тис. осіб). Визначені цим Законом суб'єкти про-

понують широкий спектр послуг з охорони осіб і майна, а саме – фізичну охорону осіб, об'єктів і територій, конвоювання транспорту, охорону спортивних і культурно-масових заходів тощо.

Польський законодавець при цьому чітко визначив перелік об'єктів, територій і закладів, що підлягають обов'язковій охороні, – це об'єкти, важливі для обороноздатності, державного економічного інтересу, державної безпеки та інших важливих інтересів держави. До них віднесено: підприємства з виготовлення спеціальної (стратегічної) продукції, склади державного резерву, аеро- та морські порти, банки, електростанції, теплоелектроцентралі, трубопроводи, телекомунікаційні та поштові об'єкти й заклади, енергетичні та телекомунікаційні лінії, грєблі, державні архівні установи. Вищезазначені об'єкти повинні охоронятися спеціальними приватними озброєними охоронними формаціями (охоронними бюро, службами безпеки), персонал яких має право на носіння зброї та відповідне технічне забезпечення. Водночас зауважимо, що інші завдання в галузі охорони громадського порядку та громадської безпеки на основі закону формально приватизації не піддавалися.

У зв'язку із проведенням такого «роздержавлення» правоохоронної функції в Республіці Польща цілком логічно видається постановка питання про можливість застосування примусу суб'єктами приватного права. Так, закони Польщі «Про охорону осіб і майна» та «Про забезпечення масових заходів» [11] уповноважують приватних суб'єктів охоронної діяльності до здійснення повноважень у галузі охорони осіб і майна та визначають цілі цієї діяльності. Зокрема, зазначено, що охорона осіб повинна забезпечувати безпеку їхнього життя, здоров'я та особисту недоторканність, а охорона майна має бути спрямована на запобігання злочинам і правопорушенням щодо майна, протидію спробам заподіяння шкоди, унеможливлення доступу на охоронювану територію не уповноважених на це осіб. Легітимними формами охоронної діяльності визнані безпосередня фізична охорона та технічне забезпечення. Варто зазначити, що ця діяльність підлягає ліцензуванню з боку поліції воєводства та здійснюється її комендантом.

До повноважень охоронних фірм належать: встановлення підстав легітимного перебування осіб на охоронюваних територіях або об'єктах, перевірка документів із метою встановлення особистості, затримання осіб, які становлять очевидну безпосередню загрозу для життя або здоров'я людей, а також для майна, що перебуває під охороною, за умови їх негайної передачі поліції. У разі виникнення потреби ефективність реалізації цих повноважень гарантується можливістю застосування засобів безпосереднього примусу.

Законодавцем визнані такі засоби безпосереднього примусу: фізична сила у вигляді нейтралізуючих прийомів або інших подібних технік оборони, кайданки, багатофункціональні оборонні палиці, сторожові собаки, електричні паралізатори, газова

зброя. Водночас органи поліції уповноважені видавати письмові рекомендації з метою усунення виявлених порушень і дотримання приватними охоронними структурами приписів права.

Ще однією формою «роздержавлення» правоохоронної функції поліції стало створення в Польщі детективних агентств. Закон «Про детективні послуги» від 6 липня 2001 р. [12] визначив засади здійснення підприємницької діяльності в галузі надання детективних послуг, права й обов'язки детективів, засади та порядок набуття повноважень щодо надання такого виду послуг. Відповідно до ст. 2 Закону поняття «детективні послуги» визначено як дії, що полягають у добуванні інформації про осіб, предмети та події, реалізовані на підставі укладеної з клієнтом угоди, у формах і в галузі, не віднесених до компетенції державних органів інституцій.

Детективи уповноважені здійснювати такі повноваження: збір інформації у цивільних справах щодо майна та дотримання вимог чесності у господарчих стосунках, нелегітимного використання в господарчій діяльності товарних знаків і торгівельних марок, нечесної конкуренції та оприлюднення відомостей, що становлять комерційну таємницю; розшук майна та осіб (загиблих або таких, які переховуються); збір інформації у справі, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, провадження у справах про фінансові злочини та інше, якщо у процесі провадження можна застосувати норми кримінального права, за умови, якщо замовник цих дій не є органом, що здійснює або наглядає за провадженням із цих справ.

Детективна діяльність у Республіці Польща визнана діяльністю квазіполіцейською, а тому законодавець передбачив досить жорсткі умови отримання ліцензії детектива, що видається комендантом поліції воеводства після складання кандидатом іспиту при спеціально створеній комісії. Тематика

іспиту надзвичайно широка. Вона охоплює питання різних галузей права. Водночас законом не визначено чіткий перелік засобів і методів, що можуть використовуватися детективом під час виконання службових повноважень.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що:

1. У правовій доктрині Республіки Польща сьогоднію юридичною категорією «правоохоронна діяльність» залишається нерозробленою як у науці конституційного права Польщі, так і в інших галузевих науках. Проте такий стан речей не впливає на загальну високу правничу оцінку її складових елементів, підтвердженням чого є їхнє закріплення в нормах Конституції.

2. Система органів публічної влади, на які покладеться виконання правоохоронної функції у Республіці Польща, є структурованою як по вертикалі, так і по горизонталі. У загальних рисах ієрархія цих органів відповідає структурі механізму державної влади. Горизонтальна структура вказаних суб'єктів включає в себе органи виконавчої влади воеводського рівня, систему органів місцевого (територіального) самоврядування та систему суб'єктів приватного права, яким можливість здійснювати окремі напрями правоохоронної діяльності була надана в результаті «роздержавлення» правоохоронної функції держави.

3. В основі «роздержавлення» правоохоронної функції поліції в Республіці Польща лежить потреба звільнити поліцію від функцій, що можуть виконуватися іншими (зокрема, недержавними) суб'єктами, а також прагнення надати громадянам можливість безпосередньої участі в підвищенні рівня безпеки в суспільстві. До того ж залучення до здійснення правоохоронної діяльності суб'єктів приватноправових відносин об'єктивно сприяє розширенню стратегічних можливостей суспільства й держави в боротьбі із правопорушеннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ustawa «O samorządzie gminnym» z dnia 8 marca 1990 r.: tekst ujednolicony. Dziennik Ustaw, 2017. poz. 2232.
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.: tekst jednolity. Dziennik Ustaw, 2009. Nr 114. poz. 946.
3. Ustawa «O działach administracji rządowej» z dnia 4 września 1997 r.: tekst ujednolicony. Dziennik Ustaw, 2018. poz. 379.
4. Ustawa «O Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu» z dnia 24 maja 2002 r.: tekst ujednolicony. Dziennik Ustaw, 2018. poz. 138.
5. Ustawa «O Centralnym Biurze Antykorupcyjnym» z dnia 9 czerwca 2006 r.: tekst ujednolicony. Dziennik Ustaw, 2018. poz. 138.
6. Ustawa «O Straży Granicznej» z dnia 12 października 1990 r.: tekst ujednolicony. Dziennik Ustaw, 2018. poz. 106.
7. Ustawa «O Policji» z dnia 6 kwietnia 1990 r.: tekst ujednolicony. Dziennik Ustaw. z 2017. poz. 2067.
8. Ustawa «O strażach gminnych» z dnia 29 sierpnia 1997 r. : tekst ujednolicony. Dziennik Ustaw, 2017. poz. 2405.
9. Statut Straży Miejskiej M. ST. Warszawy: załącznik do uchwały nr IX/158/2011 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 10 lutego 2011 r. URL: <https://www.strazmiejska.waw.pl/straz-miejska/akty-prawne/statut.html>. (дата звернення: 30.03.2018).
10. Ustawa «O ochronie osób i mienia» z dnia 22 sierpnia 1997 r.: tekst ujednolicony. Dziennik Ustaw, 2018. poz. 138.
11. Ustawa «O bezpieczeństwie imprez masowych» z dnia 20 marca 2009 r.: tekst ujednolicony. Dziennik Ustaw, 2018. poz. 310.
12. Ustawa «O usługach detektywistycznych» z dnia 6 lipca 2001 r.: tekst ujednolicony. Dziennik Ustaw, 2018. poz. 398.